

бойових дій. Проте злагоджена співпраця між місцевими та міжнародними організаціями, впровадження технологій і залучення нових джерел фінансування дозволяють підвищити ефективність допомоги.

Отже, благодійні та громадські організації відіграють вирішальну роль у підтримці осіб, які постраждали внаслідок воєнних дій. Їхня діяльність охоплює широкий спектр завдань: від надання гуманітарної допомоги до юридичного захисту та інтеграції постраждалих у суспільство. В умовах тривалих конфліктів і гуманітарних криз ці організації стають опорою для мільйонів людей, допомагаючи їм вижити, відновитися та знайти нові можливості для життя. Їхній досвід і практика можуть стати зразком для удосконалення національних систем підтримки постраждалих.

Полховська І.К.

доцентка кафедри конституційного, адміністративного,
екологічного та трудового права,
Полтавський юридичний інститут
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

ДИСКРИМІНАЦІЯ ЗА ОЗНАКОЮ СТАТІ: ПРОБЛЕМНИЙ ОГЛЯД

Конституція України, відповідно до міжнародно-правових стандартів, проголосила рівність усіх в гідності і правах (ст. 21); рівність перед законом, а також заборону дискримінації за різними ознаками, зокрема за ознакою статі (ст. 24). Окремо у ч. 3 ст. 24 Основного Закону наголошено на гарантіях забезпечення рівних прав жінок і чоловіків. На реалізацію конституційних положень у 2005 році був прийнятий спеціальний Закон України «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків», метою якого

визначалось досягнення паритетного становища жінок і чоловіків у всіх сферах життєдіяльності суспільства. Паралельно затверджувались урядові гендерні стратегії і програми, а у 2017 році Постановою Кабінету Міністрів № 390 було затверджено Положення про Урядового уповноваженого з питань гендерної політики – уповноваженої Кабінетом Міністрів України посадової особи, на яку покладено функцію з організації здійснення Кабінетом Міністрів України повноважень у сфері забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків у всіх сферах життя суспільства. Для посилення боротьби з дискримінацією у 2012 році був прийнятий Закон України «Про засади запобігання та протидії дискримінації в Україні», відповідно до якого дискримінація визначається як ситуація, за якої особа та/або група осіб за їх ознаками раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, віку, інвалідності, етнічного та соціального походження, громадянства, сімейного та майнового стану, місця проживання, мовними або іншими ознаками, які були, є та можуть бути дійсними або припущеними, зазнає обмеження у визнанні, реалізації або користуванні правами і свободами в будь-якій формі, встановленій Законом, крім випадків, коли таке обмеження має правомірну, об’єктивно обґрунтовану мету, способи досягнення якої є належними та необхідними.

Вже під час війни була ратифікована Стамбульська конвенція. Так, 21 червня 2022 року був підписаний Закон України «Про ратифікацію Конвенції Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу із цими явищами», цілями якої є захист жінок від усіх форм насильства й недопущення, кримінальне переслідування та ліквідація насильства стосовно жінок і домашнього насильства; сприяння ліквідації всіх форм дискримінації стосовно жінок та заохочення дійсної рівності між жінками та чоловіками, у тому числі шляхом надання жінкам самостійності; розробка всеосяжних рамок, політики та заходів для захисту всіх жертв насильства

стосовно жінок і домашнього насильства та надання їм допомоги та ін. Водночас, як наголошено у Щорічній доповіді Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини за 2023 рік, залишаються проблеми, над вирішенням яких триває робота, зокрема: ефективне та злагоджене функціонування національного механізму забезпечення рівних прав і можливостей жінок і чоловіків; забезпечення рівної участі жінок у різних сферах економічної діяльності; видимість жінок на керівних посадах і залученість до усіх етапів прийняття рішень; залучення жінок до вирішення конфліктів, відновлення миру та захисту жінок від насильства під час конфлікту. Крім того, жінки і надалі стикаються із сексизмом, насильством за ознакою статі, зокрема сексуальними домаганнями, проявами неповаги та приниженням їхньої гідності через стать, зокрема з боку посадових осіб органів державної влади та місцевого самоврядування, недостатнім сприянням їхній економічній і соціальній активності.

З війною питання гендерного дисбалансу тільки загострилось. Наразі можна почути закиди в бік жінок, що гендерна рівноправність вимагає залучення жінок до військової служби на рівних з чоловіками засадах. Закон України «Про військовий обов'язок і військову службу» передбачає, що жінки, які перебувають на військовому обліку, можуть бути призвані на військову службу чи залучені для виконання робіт із забезпечення оборони держави у воєнний час у добровільному порядку. Станом на вересень 2024 року у Збройних силах України служать 68 тис. жінок, з яких 48 тис. є військовослужбовицями, а 5 тис. – несуть службу у зоні бойових дій. Зауважимо, що на жіночому лідерстві сьогодні тримається багато сфер у тилу: сільське господарство, промислове виробництво, підприємницька діяльність, волонтерство тощо. З війною фактично стерлася звична межа між «чоловічими» і «жіночими професіями». Однак дискримінація за ознакою статі в нашому

суспільстві продовжує сприйматися здебільшого як упереджене ставлення саме щодо жінок.

Комітет міністрів Ради Європи 6 березня 2024 року ухвалив нову Стратегію гендерної рівності Ради Європи на 2024-2029 роки. Ця шестирічна стратегія спрямовуватиме роботу Ради Європи та її держав-членів, включно з Україною, у напрямку досягнення більшої гендерної рівності. Стратегія зосереджена на шести ключових цілях: запобігання та боротьба з гендерними стереотипами та сексизмом; запобігання та боротьба з насильством щодо жінок і дівчат та домашнім насильством; забезпечення рівного доступу жінок до правосуддя; досягнення збалансованої участі жінок і чоловіків у політичному, громадському, соціальному та економічному житті; забезпечення розширення прав і можливостей жінок та гендерної рівності в умовах глобальних та геополітичних викликів; реалізація стратегії досягнення гендерної рівності та включення міжсекторального підходу в усі політики та заходи.

Віriamo, що ці та інші важливі законодавчі й практичні ініціативи сприятимуть подальшому утвердженню гендерній рівноправності в Україні, що вкрай важливо для повоєнної відбудови держави. Варто пам'ятати застереги Конвенції ООН про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок: «дискримінація жінок порушує принцип рівноправності та поваги людської гідності, перешкоджає участі жінок нарівні з чоловіками в політичному, соціальному, економічному та культурному житті своєї країни, заважає зростанню добробуту суспільства і сім'ї та ще більше перешкоджає повному розкриттю можливостей жінок на благо своїх країн та людства», що є неприпустимо у демократичній державі.